

Förintelsens minnesdag

27 januari varje år är den internationella minnesdagen för Förintelsens offer. Årsdagen som fångarna i koncentrationslägret Auschwitz befriades, år 1945.

Minnesdagen uppmärksammar kampen mot främlingsfientlighet, rasism och antisemitism. Dagen högtidlighålls årligen av bland annat [Forum för levande historia](#). Där du hittar fakta, fördjupning och arbetsmaterial för undervisning i klassrummet.

På Raoul Wallenbergs torg i Stockholm hålls varje år en minnesceremoni (se bild).

Film

[Fannys flykt](#) Från 11 år, 94 min.Handledning.

År 1943 får vi följa 12-åriga Fanny och en grupp barn och ungdomar som flyr från Frankrike under nazisternas ockupation. Gruppen färdas från stad till landsbygd, smiter på tåg, vandrar genom skogar och gömmer sig i lador. Trots att de bara är barn tvingas de ta vuxna beslut och ta hand om varandra för att överleva. Med ledorden om du är rädd, låtsas inte om det framför de andra barnen tar Fanny rollen som ledaren och gör allt för att hålla gruppen säker hela vägen fram till den Schweiziska gränsen där säkerheten väntar.

[Fannys flykt \(Fransk text\)](#)

OM filmserien INblick i världsreligionerna: [Handledning](#) till alla 6 delar om Judendomen. Syftet med filmserien "INblick i världsreligionerna" är att ge eleven djupare kunskaper om och ökad förståelse för andra religioner. Filmserien ska inspirera till att jämföra och resonera kring religionerna. En unik filmserie med filmer om de fem världsreligionerna ur ett svenskt perspektiv - Kristendom, Islam, Judendom, Hinduism och Buddhism. Exempel på fokusområden är Heliga rum, Heliga skrifter, Andliga ledare, Levnadsregler, Tro och Identitet och Högtider. Filmserien INblick är producerad utifrån olika perspektiv, med tyngdpunkt på inifrån-perspektiv. Företrädare för religionerna, allt från ämbetsmän till ungdomar berättar om sin religion utifrån olika fokusområden. Vilka centrala tankegångar finns i våra världsreligioner och hur tar de sig uttryck i heliga rum och platser, heliga skrifter, ritualer, högtider, levnadsregler, ledarroller, symboler, frågor om döden m.m.? Vilken betydelse har religionerna för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet? Hur resonerar de olika religionerna kring jämställdhet och könsroller? Filmserien INblick i världsreligionerna är en filmserie i religion för årskurs 6 och uppåt och bygger på läroplanen för grundskolan Lgr 11.

[Judendomen – Heliga rum \(Inblick i världsreligionerna\)](#) Från 11 år, 10 min.

Den här filmen handlar om judendomens heliga rum, synagogan. Alla människor har behov av att samlas på olika mötesplatser. Även i våra religioner har man mötesplatser och

byggnader där man samlas för att fira gudstjänst, be och vara tillsammans. Inom religionen kallar vi dessa rum för heliga rum. Inom judendom kallas denna heliga byggnad för synagoga. En synagoga kan variera mycket till utseende. Vi gör besök i några av dem. I filmen berättar olika företrädare för Judendomen, rabbiner och judiska ungdomar, om synagogan och vad det heliga rummet betyder för dem. Dessutom resonerar religionsvetare kring de olika frågeställningarna. Hur tar sig judendomens centrala tankegångar sig uttryck i synagogan? Hur används synagogan? Vilka olika utseenden kan synagogan ha? Hur använder män och kvinnor det heliga rummet?

[Judendomen – Levnadsregler \(Inblick i världsreligionerna\)](#) Från 11 år, 9 min.

Den här filmen handlar om levnadsregler inom judendomen. Vilka är de viktigaste judiska levnadsreglerna och hur viktiga är de? Vi möter olika judiska företrädare som berättar och resonerar. Vi behöver regler och lagar för att kunna fungera bra tillsammans. Regler finns inom idrotten, i skolan, i trafiken och på arbetsplatser. Inom våra religioner finns det också levnadsregler som ska följas. Tora är den skrift som judendomen främst hämtar sina levnadsregler från. Genom intervjuer med företrädare inom judendomen, ungdomar och vuxna, och med kommentarer från en religionsvetare får vi veta mycket om levnadsreglerna inom judendom. Hur tar sig centrala tankegångar uttryck i levnadsreglerna? Vilka är judendomens viktigaste levnadsregler? Vad härstammar levnadsreglerna ifrån? Hur används levnadsreglerna i vardagen? Gäller samma levnadsregler för både män och kvinnor? Varför ska man följa levnadsreglerna? Vad händer om man inte följer levnadsreglerna?

[Judendomen – Andlig ledare \(Inblick i världsreligionerna\)](#) Från 11 år, 14 min.

Inom judendom kallas en av ledarna för rabbin. I filmen får vi reda på vilka som kan bli rabbiner och vilka funktioner en rabbin har. Vi får också reda på vad en kantor gör i en församling. Samhället som vi lever i idag har ledare av olika slag. Vi behöver ha ledare som kan leda sin grupp men som också kan motivera och inspirera. Religionerna har också ledare. Inom judendom kallas en av ledarna för rabbin. En annan leder sången under gudstjänsterna och kallas kantor. Vi möter rabbiner som berättar om sina uppdrag. Vi möter också ungdomar och andra vuxna judar som uttrycker vad rabbinen och kantorn betyder för dem. En religionsvetare förklarar och resonerar om vad en andlig ledare är. Filmen tar upp bland annat följande frågeställningar: Hur tar judendomens centrala tankegångar sig uttryck i rabbinens och kantorns uppdrag? Vilka funktioner har en rabbin och en kantor? Vad betyder rabbinen för en jude? Kan både män och kvinnor bli rabbiner?

[Judendomen – Heliga skrifter \(Inblick i världsreligionerna\)](#) Från 11 år, 11 min.

I filmen får vi reda på vilka de heliga skrifterna är inom judendomen. Vi får veta mer om Tora, Tanakh och Talmud. Dagligen omges vi av skrifter. Vi stöter på skrifter hemma, i skolan, på idrottsplatsen-ja överallt. En skrift är något som är skrivet och vill säga något. Men vad är då en helig skrift? Vi möter företrädare för judendomen som berättar hur de använder de heliga skrifterna. I filmen får vi också träffa ungdomar som berättar vad de heliga skrifterna betyder för dem. En religionsvetare ger resonerar och berättar om de heliga skrifterna. Filmen tar upp olika frågeställningar: • Vilka heliga skrifter finns inom judendomen? • Hur tar judendomens centrala tankegångar sig uttryck i Tora och de andra heliga skrifterna? • När och hur kom Tora och de andra heliga skrifterna till? • Hur används Tora och de andra heliga skrifterna idag? • Vad betyder de heliga skrifterna för en Jude? • Vilket genusperspektiv genomsyrar de judiska heliga skrifterna?

[Judendomen – Högtider \(INblick i världsreligionerna\)](#) Från 11 år, 14 min.

Den här filmen handlar om judendomens viktigaste högtider och traditioner. Vilka är judendomens största högtider? Hur firas de? Och varför? I filmen får vi reda på de många och vanligaste högtiderna och traditionerna är inom judendom. Vi möter företrädare för judendom som berättar om hur de firas till exempel Sabbat och Pesach. I filmen får vi också träffa ungdomar, vuxna, rabbiner som uttrycker vad högtiderna betyder för dem. Filmen berättar också om högtiderna rosh hashana, som kippur, sukkot, chanukka och purim. Dessutom möter vi religionsvetare som också resonerar kring filmens frågeställningar: • Hur tar judendomens centrala tankegångar sig uttryck i högtiderna och traditionerna? • Vilka är judendomens viktigaste högtider? • Hur firar man högtiderna och varför? • Vad betyder högtiderna för judar?

[Judendom – Tro och identitet \(INblick i världsreligionerna\)](#) Från 11 år, 13 min.

Någon gång under livet ställer sig alla människor frågor som "Vem är jag? Och varför finns jag?" Och "Vad är meningen med livet?". Tron och religionen har för många en viktig roll i de här frågorna. Att tillhöra en religion ger också en samhörighet och en gemenskap med andra troende människor. Du får en identitet som kristen, jude, muslim, buddhist, hindu. I den här filmen berättar fr a judiska ungdomar vad den judiska religionen betyder för dem. Dessutom resonerar religionsvetare kring de olika frågeställningarna. • Hur tar judendomens centrala tankegångar sig uttryck i frågorna om tro och identitet? • Vad tror en jude på? • Vad betyder tro och övertygelse för en jude? • Vem är jag? Vilken är min identitet som jude? • Hur är det att leva som jude i Sverige? • Hur påverkar religionen vardagen och livsvalen?

[Night Will Fall](#) Från 15 år, 75 min.Handledning.

Andra världskrigets koncentrationsläger befriades av de allierade 1945 och allt dokumenterades på film. Soldaterna hade aldrig kunnat förbereda sig på de fruktansvärda scener som mötte dem.

Filmerna skulle bli avgörande i de internationella tribunaler som fällde många av de ansvariga nazisterna för krigsbrott. Utan filmerna hade ord stått mot ord och förövarna hade sannolikt gått fria. Ingen som har sett bilderna kan förneka att Förintelsen ägt rum.

Filmmaterialet från brittiska, amerikanska och sovjetiska krigskameror skapar tillsammans med de starka ögonvittnesskildringarna från soldater och överlevande, en unik inblick i nazisternas värsta illdåd

[Förintelsen – Ruth Elias berättelse](#) Från 14 år, 90 min. Handledning.

I filmen får vi möta Ruth Elias – ett vittne till de fruktansvärda brott som skedde under nazitiden. Vi får höra en berättelse som gör ont, men som vi alltid måste minnas. Rakt och naket berättar Ruth Elias hur hon som tonåring försökte komma undan nazisternas judeförföljelse, men slutligen hamnade i ghetton Therisienstadt. Därifrån förflyttades hon, gravid i åttonde månaden, till koncentrationslägret Auschwitz. När det uppdagades att hon var gravid utförde lägrets läkare Joseph Mengele fasansfulla experiment på Ruth och hennes nyfödda barn.

[God afton, herr Wallenberg](#) Från 15 år, 118 min.

Kjell Gredes film om Raoul Wallenberg, som under Andra Världskriget tillfångatogs av ryssarna och aldrig återkom. Filmen handlar om Raoul Wallenbergs sista veckor i Budapest, julen 1944 till januari 1945. Den centrerar kring två händelser, Raouls försök att befria ett tjugotal tillfångatagna människor på en lastbil och att rädda 65 000 människor som är instängda i Budapests ghetto. Det råder absolut terror och Wallenberg är till synes helt maktlös. Ingen normal mänsklig eller diplomatisk möjlighet att förhandla tycks existera. Hur ska han lyckas med att rädda alla?

[Efter förintelsen](#) Från 13 år, 55 min.

Den 8 maj 1945 var andra världskriget slut. Hitler var död. Tyskland var ockuperat av de allierade och förintelselägren hade blivit befriade. Den mörkaste tiden i världshistorien var äntligen över – eller så tror vi bara det. För Europas judar, som led och var döende, bar på en stor sorg som inte tar slut utan finns kvar än i dag. Efter andra världskriget hade de få som överlevt ingen plats att återvända till, inga hem, inga familjer. Ingenting. I denna film belyses deras desperata kamp för att få börja om på nytt. Dessutom riktas ljuset mot Tyskland och de allierades ansträngningar att ställa förövarna till svars. I filmen deltar världsledande historiker som Ian Kershaw, Serge Klarsfeld, Christopher Browning och Georges Bensoussan.

[Vinklad historia-1945: Öppandet av lägren i Tyskland](#) Från 13 år, 26 min.

Tyskland, april 1945, med bara några veckor kvar av andra världskriget. På västfronten avancerar de allierade och upptäcker läger med krigsfångar och koncentrationsläger med utmärklade människor. I Polen har sovjetiska soldater i juli 1944 upptäckt utplåningslägret Majdanek samt Auschwitz i januari 1945. Dessa händelser har ännu inte blivit kända av de allierade. Det är först när amerikanerna öppnar Ohrdruf, Buchenwald och Dachau i Tyskland, som omfattningen på nazismens skräckvälde blir känd. För inom några veckor har ett stort antal fotografier och filmer från lägren spridits. Varför spreds bilderna? Dokumentärfilmserien

Vinklad historia guidar oss genom kända historiska skeenden från 1900-talet. Den berättar och skärskådar de allra minsta detaljerna och visar filmbilder som tidigare har varit glömda eller censurerade. Greppet att skildra samma händelse utifrån olika filmares material, gör det möjligt att se nya mönster. Centrala händelser från 1900-talet diskuteras utifrån hur olika länder och upphovsmän har skildrat dem. Vad är fakta, och vad är PR?

Lore Från 15 år, 109 min.

Adolf Hitler är död och de allierade har tågat in i Tyskland. Men för 15-åriga Lore och hennes fyra syskon har kampen bara börjat. Övergivna av sina föräldrar beger sig syskonskaran tvärs över den krigshärjade landsbygden och genom stadsruinerna för att söka skydd hos deras mormor, men i en värld utan propaganda vet tredje rikets arvtagare inte längre vad de ska tro på. När vägarna korsas med juden Thomas ställs Lores uppfostran på spel. Cate Shortlands Lore är en känslodrabbande överlevnadshistoria där förintelsens mörka hjärta utforskas från förlorarsidans perspektiv.

En labyrint av lögner Från 15 år, 112 min.

Efterkrigstidens Tyskland. Det är högkonjunktur i ett krigstrött Tyskland som vill glömma andra världskrigets fasor och fokusera på framtiden. När en journalist råkar identifiera en lärare på en skolgård som en tidigare vakt från Auschwitz vill ingen ta i frågan förutom den unge åklagaren Johann Radmann. Med orubblig vilja hittar Radmann ett flertal SS-män som tjänstgjort i förintelseläger. Men fasorna från det förflutna och fientlighet i arbetet för Johann allt närmare ett sammanbrott.

Sauls son Från 15 år, 103 min.

Debutregissören László Nemes skakande drama SAULS SON följer den ungerske Auschwitzfångnen Saul Auslander under hans fasansfulla jobb med att bränna liken av sitt eget folk. Övertygad om att en av de avrättade är hans egen son gör han allt för att finna en rabbi och ge sin son en värdig begravning. Med en kameraföring som följer Saul intimt skapar Nemes en klaustrofobisk känsla och en obehaglig förnimmelse av att själv vara på plats.

Taikon Från 15 år, 90 min. Lärarhandledning.

Ett djupgående porträtt av en av våra mest älskade författare och debattörer De självbiografiska böckerna om Katitzi gjorde Katarina Taikon till en av våra mest lästa och älskade barnboksförfattare. En mindre känd sida av Taikons arbete är den kamp hon förde för romernas medborgerliga rättigheter i Sverige under 1960- och 70-talen. Genom unika bilder får vi följa ett fascinerande livsöde som gjorde ett tydligt avtryck på Sverige under åren då folkhemmet växte fram och en grupp lämnades utanför - romerna. Journalisterna och författarna Lawen Mothadi och Gellert Tamas har med ett gediget arkivmaterial i botten skapat ett personporträtt som är lika angeläget som berörande.

Folkmord-Genocidium Från 13 år, 24 min.

Före andra världskriget existerade inte ordet genocid, eller folkmord. Men efter förintelsen blev hela världen varse vad detta brott mot mänskligheten innebär. Så hur kan miljontals människor mördas utan att någon ingriper? Vad kan göras för att förhindra det medan det pågår? Och hur kan man förhindra att det sker i framtiden? Filmen tar upp vad folkmord egentligen är och söker svaret på ovanstående tre frågeställningar. Du får även veta mer om bakgrunden till ordets tillkomst samt se exempel från bl.a. Armenien, Kambodja, Forna Jugoslavien och Rwanda.

Fakta om förintelsen, från 13 år.

Filmen består av 10 avsnitt som belyser olika delar av Förintelsen. I filmen ställs frågan: Hur kunde det ske? Filmen redogör för nazisternas strävan att identifiera Europas judar, frånta dem deras mänskliga rättigheter, samla dem i ghetton och koncentrationsläger från vilka de senare deporterades till förintelseläger. Filmen tar även upp den antisemitiska propagandan och situationen i Europa under mellankrigstiden. Avslutningsvis skildras fredsslutet och befrielsen av koncentrationslägren och förintelselägren.

Forum för levande historia. www.levandehistoria.se

Introduktion 2 min.

[Hitler och antisemitismen](#) 3 min.

[Tyskland under mellankrigstiden](#) 5 min.

[Nazisterna kommer till makten](#) 5 min.

[Nürnberglagarna](#) 6 min.

[Kristallnatten](#) 4 min.

[Getton i krigets skugga](#) 6 min.

[Folkmordet inleds](#) 6 min.

[Förintelselöggen](#) 5 min.

[Befrielsen av lägren](#) 13 min.

[Varje ansikte har ett namn](#) Från 13 år, 76 min. Lärarhandledning.

Det är en ovanlig blandning av överlevande som står på kajen i Malmö den 28:e april 1945. Norska motståndsmän, polska mammor med nyfödda barn, brittiska spioner och judiska överlevande. Alla är de överlevande från de tyska koncentrationslägren och alla är de förenade i frihetens ögonblick. Deras första steg i frihet filmas av svenska nyhetsfotografer. 70 år senare får de överlevande se dessa filmbilder för första gången. De återupplever känslorna av lycka, men också förvirringen och osäkerheten. I denna dokumentär följer Magnus Gertten upp det arbete han påbörjade med Hoppets hamn från 2011. Han har genom en omfattande research lyckats sätta namn på många av de okända ansikten som syns i filmen från 1945. Ett av namnen är Bernhard Kempler som var nio år när han kom till Malmö. Han överlevde kriget genom att klä ut sig till flicka.

[Morfar i koncentrationsläger](#) Från 10 år, 27 min. Lärarhandledning.

Lisas morfar satt som politisk fånge på Sachsenhausenlägret under andra världskriget. I denna film av Lisa själv får vi ta del av hennes morfars berättelse. Vi får också följa med till Sachsenhaus när de tillsammans återvänder för att se de platser där han arbetade, åt, sov och såg sina medfångar gå olika öden till mötes. En stark skildring om hur det kunde vara att leva i ett koncentrationsläger.

[SHOAH – Förintelsen](#) Från 15 år, 18 min. Lärarhandledning.

Det var en plan, noggrant planerad, för att förinta alla judar i världen. Ett obegripligt hat från en väldigt mäktig man fick ett helt folk - som lyssnade på Beethoven och läste Goethe - att organisera denna massaker, eller vända ryggen till medan miljontals oskyldiga blev terroriserade och dödade. Denna dokumentär handlar om förintelsen, folkmorden i koncentrationslägren under andra världskriget. Fruktansvärda beskrivningar och gripande vittnesmål berättas till de starka arkivbilderna.

[Judarna - ett folks historia](#) Från 13 år, 50 min. Lärarhandledning.

Det judiska folkets historia börjar för över 3 000 år sedan. Filmen utgår från när judarna blir ett självständigt folk i Mellanöstern och färdas sedan vidare genom flera olika länder och kontinenter fram till idag. Krig och förföljelse skingrar judarna över hela världen. I främmande land har de bevarat sitt folks minnen och historier. Hur har judarna lyckats bevara sin identitet genom tiderna? Historier om hjältar och krigare – fyllda av under och gåtor. Nu sammanfattar de sina traditioner. Filmen tar upp judendom. hur judiska skrifter och symboler kommit till, som bland annat Toran, Moses stentavlor, Talmud och Menoran, men även hur Saul blir Israels första konung, David reser tempel åt Gud och Jerusalem blir judarnas stad. Vi får även inblick i judeförföljelserna på Iberiska halvön, i Östeuropa och förintelsen. I den här fascinerande filmen för vi följa både det historiska skeendet och personliga öden genom välgjorda dramatiseringar. Lär dig om judendom!

[Andra världskriget, fokus: Europa, del 2](#) Från 13 år, 52 min. Lärarhandledning.

I det här programmet får vi lära oss om de händelser som kom att bli en vändpunkt i kriget och hur det till sist blev fred i Europa. Filmen fokuserar på konflikterna i Europa under åren 1942 – 1945 och följer händelseförloppen genom arkivbilder och animerade kartor.

Vi följer hur Tyskland kapitulerar inför Sovjet och hur de allierade segrar i Nordafrika. Vi undersöker också hur ransoneringen av bland annat mat och kläder gick till, både i Tyskland och i Storbritannien. Programmet ger också en inblick i vilka insatser kvinnorna i de båda länderna gjorde under kriget.

Vi får även följa utvecklingen under D-dagen med de allierades landstigning i Frankrike samt

hur Paris befriades från den tyska ockupationen. Slutligen tar filmen med oss igenom Sovjets motoffensiv, förintelsen, Tysklands slutliga besegring och Nürnbergprocessen.

Kapitel:

- Slaget om Stalingrad (01:45)
- De allierade segrar i Nordafrika (07:09)
- Italien och slaget vid Kursk (11:34)
- Ransonering – Tyskland (15:59)
- Ransonering – Storbritannien (17:34)
- Kvinnornas krigsinsatser – Tyskland (19:10)
- Kvinnornas krigsinsatser – Storbritannien (21:13)
- D-dagen: De allierades invasion av Västeuropa (24:09)
- Sovjetiska motoffensiver 1944 (32:16)
- Nazisternas raspolitik – Förintelsen (35:33)
- Tyskland besegras (43:28)
- I kriget spår – Nürnbergprocessen (50:22)

[ANNE FRANK](#) Från 13 år, 120 min.

Historien om Anne Frank har berättats många gånger, först och främst naturligtvis av henne själv, genom hennes världsberömda dagbok. Denna film, visar ett närgående porträtt av den judiska flickan och det som upptog henne. Vi följer händelserna som tvingade henne och hennes familj att gömma sig i den innersta delen av huset och vi följer hur Anne delar sina tankar med sin imaginära "dagboksväninna" Kitty. Vi upplever hur hon, under det ofrivilliga uppehållet, blir kär i den femtonårige Peter som också bor i huset. Genom alla dessa "vardagshändelser" förnimmer åskådaren konstant pressen från den nazistiska terrorn...

[Förintelsen](#) Från 10 år, 35 min.

I den här filmen berättar David Bergman om sina erfarenheter som fånge hos nazisterna under kriget. David var 12 år när han och hans familj 1944 tvingades bort från sitt hem och skickades på ett godståg till lägret i Auschwitz. 14 månader senare besegrades Tyskland och David var åter fri.

[Die Welle](#) Från 11 år, 93 min. Lärarhandledning.

En lärare genomför ett kontroversiellt experiment i sin gymnasieklass, med syfte att få eleverna att förstå de mörka mekanismerna bakom nazismen och andra totalitära krafter. Men det oskyldiga försöket förvandlas snabbt till en okontrollerbar rörelse och plötsligt tar våldet överhanden. The Wave bygger vidare på en verklig och omtalad tragedi som ägde rum i en skolklass i Kalifornien, 1967. Bygger på novellen The Wave av Todd Strasser (Morton Rhue)

Program från UR

[Här](#) hittar du ett flertal program från Utbildningsradion om Förintelsen.

Järfälla Mediecenter
Tornérplatsen 18
177 80 Järfälla
E-post: mediecenter@jarfalla.se
Tel: 08-580 229 40